

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان لرستان
مرکز آموزشی درمانی شهید رحیمی
واحد آموزش بالینی

راهنمای مطالعه

Study Guide

دستورالعمل و برنامه آموزشی کارورزی و کارآموزی بخش زنان و زایمان

گردآوری و تنظیم:

دکتر ناهید لرزاده - دکتر فاطمه یاری

آبان ماه 1404

بخش اول: عنوان و پیشگفتار

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی لرستان

معاونت آموزشی – مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی

دانشکده پزشکی

راهنمای مطالعه (Study Guide)

کارورزی و کارآموزی بیماری‌های زنان و زایمان

مرکز آموزشی درمانی شهید رحیمی – خرم‌آباد

گردآوری و تنظیم: دکتر ناهید لرزاده – دکتر فاطمه یاری

اعضای گروه آموزشی زنان و زایمان:

دکتر لرزاده (مدیر گروه) – دکتر غفارزاده – دکتر اکبری – دکتر محمدی‌پور – دکتر یاری

کارشناس آموزش: خانم ماریا کشوری

تاریخ تنظیم: آبان ماه ۱۴۰۴

دانشجویان عزیز،

به بخش زنان و زایمان خوش آمدید. هدف این دوره ارتقای دانش و مهارت‌های بالینی شما در زمینه تشخیص، درمان و مراقبت از بیماران زن و مادران باردار است. انتظار می‌رود در طول این دوره، ضمن احترام به اصول اخلاق پزشکی، با بیماران و تیم درمانی ارتباط سازنده برقرار نموده و در فرآیند یادگیری فعال شرکت کنید. همچنین، شما به عنوان کارورز و کارآموز باید آماده یادگیری اصول بالینی و پژوهشی با تمرکز بر بیمار محوری باشید. گروه آموزشی زنان و زایمان بیمارستان شهید رحیمی با تکیه بر توان علمی و اخلاقی اعضای هیئت علمی، تمام تلاش خود را برای ایجاد محیطی علمی، پویا و یادگیرنده به کار می‌گیرد. این راهنما به عنوان مرجع کامل برای دوره کارورزی و کارآموزی شما طراحی شده است تا کمک کند مراحل یادگیری شما به طور مؤثر و با کیفیت انجام گیرد.

دکتر لرزاده مدیر گروه زنان و زایمان

بخش دوم: معرفی بیمارستان و اعضای گروه

معرفی بیمارستان محل آموزش

نام بیمارستان: مرکز آموزشی درمانی شهید رحیمی

شهر: خرم آباد

تعداد تخت‌های فعال در بخش زنان: ۴۵ تخت بستری

تعداد درمانگاه‌های تخصصی: دو درمانگاه (زنان عمومی و بارداری پرخطر)

محل تشکیل کلاس‌ها: طبقه اول ساختمان بیمارستان

کارشناس آموزش: خانم ماریا کشوری

تلفن تماس: 06633336144

مرکز آموزشی درمانی شهید رحیمی یکی از بیمارستان‌های مرجع استان لرستان در زمینه خدمات تخصصی و فوق تخصصی زنان و زایمان است. این مرکز علاوه بر ارائه خدمات بالینی و جراحی به بیماران، نقش آموزشی فعالی در تربیت کارآموزان، کارورزان و دستیاران تخصصی ایفا می‌کند. در این مرکز، کلاس‌های آموزشی و کنفرانس‌های علمی به صورت منظم برگزار می‌شوند و تلاش می‌شود محیطی تعاملی میان اساتید، دانشجویان و تیم درمان فراهم شود تا دانشجویان ضمن یادگیری تئوری، با مهارت‌های عملی و تصمیم‌گیری بالینی نیز آشنا شوند.

اعضای گروه آموزشی زنان و زایمان

ردیف	نام و نام خانوادگی	مرتبه علمی	سمت
1	دکتر ناهید لرزاده	استاد تمام	مدیر گروه
2	دکتر معصومه غفارزاده	استاد تمام	عضو هیئت علمی
3	دکتر سهیلا اکبری	استاد تمام	عضو هیئت علمی
4	دکتر سمیه محمدی	استادیار	عضو هیئت علمی
5	دکتر فاطمه یاری	دانشیار	عضو هیئت علمی

چشم‌انداز گروه

گروه آموزشی زنان و زایمان با هدف ارتقای سلامت زنان، آموزش پزشکان متعهد، و توسعه دانش مبتنی بر شواهد، در تلاش است تا محیطی پویا و علمی برای یادگیری فراهم سازد. این گروه با اجرای برنامه‌های

آموزشی، پژوهشی و مهارتی، گامی مؤثر در جهت تربیت پزشکان توانمند، مسئول و آگاه به اصول اخلاقی برمی‌دارد.

بخش سوم: اهداف کلی و اختصاصی دوره کارورزی و کارآموزی زنان و زایمان

هدف کلی

این دوره دو ماهه، ارتقای توانایی دانشجویان در تشخیص و درمان بیماری‌های شایع زنان، مدیریت زایمان، مراقبت از بارداری‌های طبیعی و پرخطر و آموزش رفتار حرفه‌ای در محیط بالینی است. در پایان این دوره انتظار می‌رود دانشجو بتواند: مراقبت جامع از زنان در سنین مختلف را ارائه دهد. بیماری‌های شایع زنان را شناسایی کرده و برخورد مناسب بالینی انجام دهد. اصول مراقبت پیش از بارداری، حین بارداری و پس از زایمان را بداند و اجرا کند. در موقعیت‌های اورژانسی (مانند خونریزی، پره‌اکلامپسی، یا پارگی زودرس کیسه آب) اقدامات اولیه درست را انجام دهد. در برخورد با بیماران زن، اصول اخلاق پزشکی، حفظ حریم خصوصی و احترام به بیمار را رعایت نماید.

اهداف اختصاصی

آموزشی در پایان این دوره، دانشجو باید بتواند مهارت‌های زیر را کسب کند:

الف) در زمینه بیماری‌های زنان

تشخیص و برخورد با خونریزی‌های غیرطبیعی رحمی. (AUB)
بررسی و درمان عفونت‌های شایع دستگاه تناسلی.
تشخیص و ارزیابی دردهای لگنی مزمن و حاد.
بررسی علل و روش‌های درمان ناباروری در زنان.
آشنایی با تومورهای خوش خیم و بدخیم رحم و تخمدان.
آشنایی با اختلالات قاعدگی و نحوه درمان دارویی یا جراحی آن‌ها.
بررسی ناهنجاری‌های مادرزادی دستگاه تناسلی

ب) در زمینه بارداری و زایمان

تشخیص و پیگیری بارداری‌های طبیعی و پرخطر.
شناسایی و برخورد با بارداری خارج رحمی (Ectopic Pregnancy).
مدیریت موارد پارگی زودرس کیسه آب (PROM).
آشنایی با مفاهیم هیدرامنیوس و الیگوهیدرامنیوس.
شرکت در مراقبت از بیماران در مراحل مختلف زایمان.
آشنایی با اصول انجام سزارین و مراقبت‌های بعد از آن.
آموزش احیای نوزاد (Neonatal Resuscitation) و مراقبت‌های اولیه.

ج) در زمینه اخلاق حرفه‌ای و مهارت‌های ارتباطی

برقراری ارتباط مؤثر با بیماران و خانواده‌ها.
رعایت رازداری، حریم خصوصی و حقوق بیماران.
رفتار حرفه‌ای در تعامل با همکاران و تیم درمان.
رعایت اصول مستندسازی در پرونده‌های بالینی

اهداف پژوهشی و آموزشی

آشنایی مقدماتی با طراحی پژوهش در حوزه زنان و زایمان.
مرور مقالات روز دنیا در جلسات ژورنال کلاب.
درک اهمیت شواهد علمی در تصمیم‌گیری‌های بالینی (Evidence-based Medicine).
تشویق به شرکت در پروژه‌های تحقیقاتی گروه آموزشی.

بخش چهارم: شرح وظایف کارورز و کارآموز در بخش‌های مختلف

این بخش یکی از مهم‌ترین قسمت‌های راهنمای کارورزی و کارآموزی است و چارچوب فعالیت‌های روزانه دانشجویان را در محیط بالینی مشخص می‌کند. رعایت دقیق این دستورالعمل‌ها برای نظم، ایمنی و یادگیری مؤثر الزامی است.

الف) وظایف کارورز و کارآموز در بخش بستری

کارورز و کارآموز موظف است:

شرح حال کامل بیماران بستری را با دقت، احترام و رعایت اصول اخلاقی بگیرد.
معاینه فیزیکی کامل را انجام داده و یافته‌ها را در پرونده ثبت نماید.
خلاصه پرونده (Summary Sheet) و سیر بیماری روزانه (Progress Note) را به صورت منظم بنویسد.

نتایج آزمایش‌ها، سونوگرافی‌ها و سایر اقدامات پاراکلینیک را پیگیری کند.
در راندهای آموزشی و درمانی که توسط اساتید یا رزیدنت‌ها برگزار می‌شود، حضور فعال داشته باشد.
بیماران خود را به طور روزانه پیگیری کرده و تغییرات بالینی را گزارش دهد.
در هنگام ترخیص بیماران، در تهیه خلاصه پرونده (Discharge Summary) همکاری کند.

نکته آموزشی: کارورز و کارآموز باید در هر روز حداقل وضعیت دو بیمار را به طور کامل مرور و گزارش کند تا مهارت بالینی او تقویت شود.

ب) وظایف کارورز و کارآموز در درمانگاه زنان

در درمانگاه، هدف آموزش مهارت‌های ارتباطی، تشخیصی و تصمیم‌گیری بالینی در محیط سرپایی است.
کارآموز و کارورز موظف است:
در ساعت مقرر در درمانگاه حضور یابد (حداکثر تا 9 صبح بعد از مورنینگ).
با راهنمایی استاد مربوطه یا رزیدنت، شرح حال بیمار را بگیرد و یافته‌ها را در برگه درمانگاه ثبت کند.
در صورت نیاز، معاینه لگنی (Pelvic Exam) را با نظارت استاد انجام دهد.
با روش‌های غربالگری سرطان دهانه رحم (پاپ اسمیر) آشنا شود و موارد عملی را مشاهده نماید.
در درمانگاه بارداری پرخطر، نحوه پیگیری بیماران مبتلا به فشار خون بارداری، دیابت بارداری و پره‌اکلامپسی را بیاموزد.

توصیه مهم: رعایت احترام، حفظ حریم خصوصی بیمار، و خودداری از انجام هر معاینه‌ای بدون اجازه و نظارت استاد الزامی است.

ج) وظایف کارورز و کارآموز در زایشگاه

زایشگاه یکی از بخش‌های کلیدی آموزش است. در این بخش، دانشجو با روند طبیعی زایمان و اقدامات اولیه پس از تولد آشنا می‌شود.

کارآموز و کارورز باید:

در شروع کشیک زایشگاه، بیماران و بیماران در فاز فعال را شناسایی کرده و روند زایمان آنان را پیگیری کند. مراحل مختلف زایمان (مرحله اول، دوم و سوم) را بشناسد و بتواند تشخیص دهد که زایمان در چه مرحله‌ای است. در کنار ماما و یا رزیدنت، در مراقبت از مادر در حین درد زایمان همکاری نماید. نحوه انجام اپی‌زیوتومی (Episiotomy) و ترمیم آن را مشاهده کند و کارورز ترمیم را انجام دهد. اصول احیای نوزاد (Neonatal Resuscitation) را بیاموزد و در صورت صلاح‌دید استاد، به‌صورت عملی مشارکت نماید. گزارش هر زایمان را در لاگ‌بوک آموزشی ثبت کرده و توسط استاد تأیید نماید.

نکته: حضور مداوم در زایشگاه و مشاهده چندین مورد زایمان طبیعی و انجام زایمان توسط کارورز برای درک مراحل فیزیولوژیک زایمان ضروری است.

(د) وظایف کارورز در کشیک شب

کشیک فرصتی برای مواجهه با موارد اورژانسی است. حضور فعال و همکاری نزدیک با تیم درمان در این شیفت‌ها اهمیت زیادی دارد.

کارورز باید:

در شروع کشیک، بیماران بستری و اورژانسی را ازاینترن یا رزیدنت تحویل بگیرد. بیماران جدید را بررسی کرده و شرح حال اولیه را بنویسد. در موارد اورژانسی (مانند پارگی رحم، خونریزی پس از زایمان، پره‌اکلامپسی و...) با نظارت رزیدنت و استاد کشیک همکاری کند.

در پایان کشیک، گزارشی از بیماران جدید و اقدامات انجام‌شده آماده و به استاد تحویل دهد.

توجه: غیبت یا ترک کشیک بدون هماهنگی با استاد مربوطه تخلف آموزشی محسوب می‌شود.

بخش پنجم: رفتار حرفه‌ای، اخلاق بالینی و قوانین حضور و غیاب

۱. اصول رفتار حرفه‌ای

رفتار حرفه‌ای (Professionalism) از ارکان اساسی پزشکی است و در کنار مهارت علمی، نشان‌دهنده بلوغ حرفه‌ای پزشک آینده است.

کارورز و کارآموز باید در تمام مراحل کارورزی و کارآموزی خود، موارد زیر را رعایت نماید:

رعایت ادب و احترام:

در برخورد با بیماران، اساتید، همکاران و سایر اعضای تیم درمانی.

پوشش مناسب و آراسته:

روپوش سفید تمیز و کارت شناسایی همراه داشته باشید. استفاده از عطر یا زیورآلات غیرحرفه‌ای توصیه نمی‌شود.

مسئولیت‌پذیری:

در انجام وظایف محوله، پیگیری بیماران و حضور در زمان‌های تعیین‌شده جدیت نشان دهید.

رعایت رازداری:

اطلاعات بیماران به‌هیچ‌وجه نباید خارج از محیط درمانی یا در فضای مجازی منتشر شود.

حفظ حریم خصوصی بیماران:

معاینه یا گفت‌وگو با بیماران باید با اجازه و در محیط مناسب انجام گیرد.

دوری از رفتارهای غیرحرفه‌ای:

بحث‌های غیرپزشکی در حضور بیماران، تمسخر یا مقایسه آنان، یا ثبت تصویر از بیماران اکیداً ممنوع است.

یادآوری: هرگونه بی‌احترامی یا تخلفی از اصول اخلاق حرفه‌ای، می‌تواند منجر به تذکر کتبی یا کسر نمره شود.

۲. قوانین حضور و غیاب

حضور مستمر در بخش یکی از شاخص‌های اصلی ارزیابی است و غیبت بدون مجوز می‌تواند منجر به حذف دوره شود.

کارورزو کارآموز موظف است هر روز رأس ساعت 8:00 صبح در محل حضور داشته باشد.

تأخیر بیش از ۱۵ دقیقه بدون عذر موجه به عنوان غیبت جزئی ثبت می‌شود.

مجموع غیبت بیش از ۲ روز متوالی یا ۳ روز غیرمتوالی منجر به تکرار بخش خواهد شد.

برای هر غیبت موجه، باید درخواست کتبی با امضای استاد راهنما و مدیر گروه ارائه شود.

حضور در راندها، کلاس‌ها و کشیک‌های شبانه برای کارورز الزامی است و عدم حضور معادل غیبت محسوب

می‌شود. گزارش حضور و غیاب روزانه توسط کارشناس آموزش (خانم ماریا کشوری) ثبت و به گروه آموزشی ارسال

می‌گردد.

۳. اصول ارتباط با بیماران

ارتباط مؤثر با بیماران بخشی از فرآیند درمان است و نقش مهمی در ایجاد اعتماد دارد. نکات کلیدی ارتباط مؤثر عبارتند از:

- با معرفی خود به عنوان کارورز و کارآموز، نقش خود را برای بیمار توضیح دهید.
- در هنگام صحبت یا معاینه، تماس چشمی و لحن محترمانه داشته باشید.
- در صورت عدم رضایت بیمار برای معاینه، باید بلافاصله از انجام آن خودداری شود.
- اطلاعات تشخیصی یا درمانی بیمار فقط باید توسط پزشک مسئول یا استاد توضیح داده شود.
- در صورت مشاهده اضطراب، ترس یا ناراحتی در بیمار، با صبر و همدلی برخورد کنید.

به یاد داشته باشید: گاهی یک رفتار محترمانه و یک جمله آرام‌بخش، تأثیری عمیق‌تر از دارو بر بیمار دارد.

۴. رفتار در محیط بالینی

- همیشه قبل از ورود به اتاق معاینه یا زایمان، اجازه ورود بگیرید.
- پس از پایان کار، محیط را تمیز و منظم ترک کنید.
- در استفاده از تلفن همراه یا ضبط صدا در محیط بخش نهایت دقت را داشته باشید؛ استفاده غیرضروری ممنوع است.
- از شوخی‌های غیرحرفه‌ای، خنده بلند یا رفتار نامناسب در کنار بیماران اجتناب کنید.
- همکاری با ماماها، پرستاران و سایر اعضای تیم، نشانه احترام و بلوغ حرفه‌ای شماست.

۵. برخورد با شرایط دشوار

- در مواردی ممکن است با شرایط استرس‌زا، بیماران بدحال یا همراهان نگران مواجه شوید. در چنین موقعیت‌هایی: آرامش خود را حفظ کنید و از قضاوت یا پاسخ احساسی پرهیز نمایید.
- بلافاصله موضوع را به رزیدنت یا استاد مسئول اطلاع دهید.
- در بحث‌های بین همکاران، از انتقال اطلاعات به بیماران خودداری کنید.
- هیچ اقدام درمانی بدون اجازه استاد یا رزیدنت کشیک نباید انجام شود ولی در کل کارورز باید درگیر اقدامات درمانی شود.

بخش ششم: برنامه آموزشی درون‌بخشی و فعالیت‌های علمی

هدف از طراحی این برنامه، ایجاد نظم، پیوستگی آموزشی و فراهم کردن فرصت برای یادگیری فعال در محیط بالینی است.

برنامه آموزشی گروه زنان و زایمان شامل ترکیبی از آموزش نظری، بالینی و پژوهشی است تا دانشجویان بتوانند به صورت چندجانبه رشد علمی و مهارتی پیدا کنند .

۱. برنامه روزانه آموزش درون بخشی

نوع برنامه	زمان برگزاری	مسئول یا ناظر
گزارش صبحگاهی (Morning Report)	شنبه تا چهارشنبه ساعت 8 تا 9	اعضای گروه آموزشی و در صورت رزیدنت رزیدنت ها
راند آموزشی (Teaching Round)	شنبه تا چهارشنبه، پس از گزارش صبحگاهی	اساتید گروه
درمانگاه تخصصی زنان	شنبه تا چهارشنبه، ساعت 9 تا 11	استاد مربوطه
کنفرانس آموزشی (Case Presentation)	شنبه ها ساعت 10 تا 11	اعضای گروه آموزشی
ژورنال کلاب (Journal Club)	چهارشنبه ها ساعت 10 تا 11	اعضای گروه آموزشی
گراند راند (Grand Round)	دوشنبه ها ساعت 9 تا 10	کلیه اعضای گروه آموزشی و غیر آموزشی

۲. شرح جزئیات فعالیت های آموزشی

الف) گزارش صبحگاهی (Morning Report)

این جلسه فرصتی برای مرور بیماران جدید و بررسی موارد مهم شب گذشته است که اینترن یا رزیدنت کشیک موظف است گزارشی مختصر از بیماران جدید ارائه دهد. کارورزان و کارآموزان باید به دقت گوش دهند، یادداشت برداری کنند و در صورت نیاز سؤال بپرسند.

گاهی استادان با طرح سؤال‌های بالینی (Clinical Questions) از کارورزان و کارآموزان، درک آنان را ارزیابی می‌کنند و در گروه زنان یک روز در هفته مورنینگ پزشکی مبتنی بر شواهد با حضور دکتر یاری فلوشیپ بالینی پزشکی مبتنی بر شواهد برگزار می‌گردد.

حضور در تمام جلسات مورنینگ بخصوص مورنینگ پزشکی مبتنی بر شواهد الزامی است و تأخیر در ورود به جلسه، به عنوان غیبت جزئی محسوب می‌شود.

هدف این جلسات، تقویت قدرت استدلال بالینی و تصمیم‌گیری سریع در موقعیت‌های واقعی است.

ب) راند آموزشی (Teaching Round)

راندهای آموزشی محور اصلی یادگیری بالینی هستند.

در این جلسات، استاد گروه همراه با رزیدنت و کارورزان و کارآموزان، بیماران بستری را در بخش بررسی کرده و تصمیمات درمانی اتخاذ می‌کند.

در راند، از کارورز و کارآموز انتظار می‌رود:

- پرونده بیماران خود را به صورت خلاصه، علمی و منظم بررسی و کارورز ارائه دهد.
- یافته‌های بالینی و آزمایشگاهی را کارورز تفسیر کند.
- تشخیص افتراقی کارورز (Differential Diagnosis) پیشنهاد دهد.
- درمان‌های احتمالی را بر اساس شواهد علمی کارورز بیان نماید.

توصیه: قبل از هر راند، پرونده بیماران خود را مرور کنید و اطلاعات لازم درباره بیماری را از منابع معتبر (مانند Beckmann یا Williams) بخوانید.

ج) درمانگاه آموزشی

درمانگاه فرصتی برای یادگیری مهارت‌های ارتباطی و تصمیم‌گیری بالینی در بیماران سرپایی است.

در درمانگاه:

- استاد مربوطه با کارورز بیماران را ویزیت می‌کند و کارآموزان در گرفتن شرح حال و معاینه مشارکت دارند.
- برخی موارد آموزشی مانند پاپ اسمیر، سونوگرافی لگنی یا بررسی‌های ناباروری به صورت عملی نشان داده می‌شود.
- پس از ویزیت، استاد موارد بالینی منتخب را برای بحث آموزشی انتخاب می‌کند.

د) کنفرانس آموزشی (Case Presentation)

این کنفرانس‌ها هر هفته چهارشنبه برگزار می‌شوند و شامل ارائه یک یا دو مورد بالینی جالب توسط کارورزان و کارآموزان است و هر دانشجو موظف است حداقل یک پرزنتیشن بالینی در طول دوره ارائه دهد. پرزنتیشن باید شامل شرح حال، یافته‌های فیزیکی، آزمایش‌ها، تشخیص افتراقی، روند درمان و منابع علمی باشد. رعایت ساختار علمی و ارائه منظم با پاورپوینت الزامی است.

نکته: پرزنتیشن‌های قوی، علاوه بر تأثیر مثبت در نمره آموزشی، نشان‌دهنده تسلط دانشجو بر مطالب علمی است.

هـ) ژورنال کلاب (Journal Club)

این جلسه با هدف آشنایی کارورزان با مقالات علمی جدید برگزار می‌شود. هر هفته یکی از اعضای گروه یک مقاله به‌روز از مجلات معتبر مانند AJOG، BJOG، NEJM و جاما بر اساس **کیس‌های مربوط در راندهای آموزشی** ارائه می‌دهند و با کمک استاد مربوطه در یک ژورنال معتبر پابلیش می‌گردد.

شرکت در بحث و نقد علمی مقاله، موجب تقویت تفکر تحلیلی و آشنایی با روش‌های پژوهشی می‌شود. یادگیری پژوهش یعنی دیدن دنیای علم از زاویه‌ای تازه هدف این جلسات، تربیت پزشکانی است که صرفاً درمانگر نیستند، بلکه پژوهشگر نیز هستند.

و) گراند راند (Grand Round)

گراند راند فرصتی است برای مرور یک مورد پیچیده بالینی یا موضوع چالشی که به‌صورت چندرشته‌ای بررسی می‌شود.

در این جلسه:

اساتید زنان، داخلی، نوزادان و بیهوشی حضور دارند.

یک بیمار خاص با همکاری تیم‌ها بررسی و مدیریت درمانی او تحلیل می‌شود.

کارآموزان و کارورزان تشویق می‌شوند تا در بحث‌های علمی شرکت کنند و دیدگاه خود را بیان نمایند.

بخش هفتم: روش‌های آموزشی و منابع یادگیری

۱. رویکرد آموزشی دوره

روش آموزشی در این دوره بر پایه‌ی یادگیری فعال (Active Learning) و آموزش مبتنی بر شواهد (Evidence-Based Education) طراحی شده است. هدف آن است که دانشجویان نه تنها مطالب را حفظ کنند، بلکه بیاموزند چگونه فکر کنند، تحلیل کنند و تصمیم‌گیری بالینی انجام دهند. در این راستا، روش‌های آموزشی به صورت ترکیبی از موارد زیر خواهد بود:

۲. روش‌های آموزشی

الف) آموزش بر بالین (Bedside Teaching)

مهم‌ترین بخش آموزش در رشته زنان و زایمان است. استاد یا رزیدنت، بیمار را معرفی کرده و از کارورز و کارآموز می‌خواهد یافته‌های معاینه و تشخیص افتراقی را بیان کند. کارورز و کارآموز موظف است قبل از حضور در بالین، پرونده بیمار را مرور و آمادگی کامل داشته باشد. هدف این نوع آموزش، درک عمیق ارتباط تئوری و عمل است.

توصیه: هر بیمار، یک فرصت یادگیری است. هیچ پرونده‌ای را بدون مطالعه دقیق رها نکنید.

ب) آموزش مهارتی (Skill Lab)

در این بخش که روزهای سه شنبه برگزار می‌گردد، مهارت‌های عملی پایه‌ای مانند معاینه لگن، اندازه‌گیری ارتفاع رحم، گوش دادن به صدای قلب جنین، معاینه سینه، انجام تست‌های بارداری، و احیای نوزاد تمرین می‌شود. از مدل‌های آموزشی شبیه‌سازی (Mannequin) برای تمرین ایمن استفاده می‌شود. حضور در Skill Lab قبل از ورود به بخش‌های بالینی الزامی است. مهارت‌های فنی بدون تمرین عملی، ناقص می‌مانند. تمرین مستمر، اعتماد به نفس بالینی ایجاد می‌کند.

ج) آموزش مبتنی بر مورد (Case-Based Learning)

در این روش، استاد یک بیمار واقعی یا فرضی را معرفی می‌کند. دانشجویان باید بر اساس شرح حال و یافته‌های داده‌شده، مسیر تشخیص و درمان را تحلیل کنند. سپس با راهنمایی استاد، نقاط ضعف و قوت در تصمیم‌گیری بررسی می‌شود.

د) آموزش از طریق ارائه و بحث (Presentation & Discussion)

هر کارورز و کارآموز موظف است حداقل یک موضوع آموزشی مثلاً "اندومتریوز"، "پره‌اکلامپسی"، "PROM" را آماده و ارائه کند.

پس از ارائه، جلسه بحث گروهی با مشارکت سایر دانشجویان و استاد برگزار می‌شود. این روش، قدرت بیان علمی، خلاصه‌سازی و استدلال منطقی شما را تقویت می‌کند.

هـ) آموزش پژوهشی (Research-Based Learning)

دانشجویان تشویق می‌شوند در پروژه‌های پژوهشی گروه مشارکت کنند. مهارت‌های پایه‌ای مانند جستجوی مقاله، ارزیابی نقادانه (Critical Appraisal) و نوشتن مرور کوتاه آموزش داده می‌شود. اساتید گروه، دانشجویان را در مسیر اجرای طرح‌های کوچک پژوهشی (Mini Research) راهنمایی می‌کنند.

و) آموزش گروهی و میان‌رشته‌ای

گاهی جلسات مشترکی با گروه‌های نوزادان، داخلی، جراحی یا بیهوشی برگزار می‌شود. هدف، درک دیدگاه‌های مختلف و تصمیم‌گیری مشترک برای بیماران پیچیده است. پزشکی یعنی تفکر تیمی؛ هیچ پزشکی به تنهایی کامل نیست.

۳. منابع پیشنهادی برای مطالعه

منابع اصلی:

Beckmann & Ling's Obstetrics and Gynecology

(آخرین ویرایش)

Williams Obstetrics

Novak's Gynecology

راهنمای بالینی بیماری‌های شایع زنان و زایمان – وزارت بهداشت ایران

Clinical Obstetrics and Gynecology – Berek & Novak

منابع تکمیلی:

خلاصه دروس و نکات آزمون پره‌انترنی

کتاب “Blueprints Obstetrics & Gynecology” برای مرور سریع برنامه‌های آموزشی دیجیتال مانند UpToDate و ObGyn Pocket App و موتورهای جستجو پزشکی مبتنی بر شواهد

۴. روش‌های مطالعه پیشنهادی

مطالعه روزانه حداقل ۲ ساعت پس از پایان شیفت بالینی.

مرور سریع مطالب در همان روزی که بیمار مربوطه را دیده‌اید.
تهیه دفترچه خلاصه یادگیری شخصی برای نکات مهم هر بیمار.
مرور هفتگی مباحث مهم و آماده‌سازی برای آزمون پایان بخش.

پیشنهاد استادان گروه:

هر هفته یک موضوع را به صورت “Clinical Topic” انتخاب کرده و در ۵ دقیقه به گروه خود آموزش دهید.

بخش هشتم: ارزیابی کارآموز و کارورز و نمره‌دهی

هدف از ارزیابی، تنها نمره‌دهی نیست؛ بلکه تشخیص میزان پیشرفت دانشجو در مهارت‌های علمی، بالینی، رفتاری و اخلاقی است. این ارزیابی‌ها به استادان کمک می‌کند تا نقاط قوت و ضعف شما را شناسایی و راهنمایی لازم را ارائه کنند.

ساختار کلی ارزیابی کارآموز

نمره نهایی هر کارورز و کارآموز از ۲۰ نمره محاسبه می‌شود و شامل چند بخش زیر است:
توضیحات حیطه ارزیابی نمره (از ۲۰)
آزمون کارآموزی (OSCE-PMP) 14 نمره
اخلاق حرفه‌ای 1 نمره
شرح حال و سیر بیماری 1 نمره
MINI-CEX (لاگ بوک و کنفرانس) 1 نمره
فعالیت درون بخشی 3 نمره
آزمون تئوری (MCQ) 20 نمره

ساختار کلی ارزیابی کارورز

نمره نهایی هر کارورز از ۲۰ نمره محاسبه می‌شود و شامل چند بخش زیر است:
توضیحات حیطه ارزیابی نمره (از ۲۰)
آزمون کارورزی (KF-PMP) 12 نمره
شرح حال و خلاصه پرونده، ارزیابی اساتید 3 نمره
MINI-CEX (ژورنال-کنفرانس-لاگ بوک) 1.5 نمره
فعالیت درون بخشی 3 نمره
اخلاق حرفه‌ای 0.5 نمره

۱. ارزیابی در حین دوره (Formative Evaluation)

این نوع ارزیابی به صورت مستمر در طول دوره انجام می‌شود. استادان و رزیدنت‌ها بر اساس عملکرد روزانه، حضور فعال، نحوه ارائه بیماران و رفتار حرفه‌ای، نمره‌ای اولیه ثبت می‌کنند. بازخوردها (Feedback) در پایان هر هفته به دانشجو اعلام می‌شود. در صورت وجود ضعف آشکار در مهارت‌های بالینی، کارورز و کارآموز موظف است با برنامه جبرانی (Remedial Plan) هماهنگ شود. هدف اصلی ارزیابی در حین دوره، کمک به یادگیری بهتر است، نه تنبیه.

۲. ارزیابی پایانی (Summative Evaluation)

در پایان دوره، عملکرد کارورز و کارآموز بر اساس مجموعه‌ای از شاخص‌ها سنجیده می‌شود. این ارزیابی شامل موارد زیر است:

الف) آزمون کتبی نهایی:

معمولاً شامل ۳۰ تا ۴۰ سؤال چندگزینه‌ای (MCQ) از مباحث اصلی مانند: زایمان طبیعی، سزارین، عفونت‌های لگن، تومورهای تخمدان، خونریزی‌های غیرطبیعی، ناباروری و PROM. مدت آزمون: ۴۵ تا ۶۰ دقیقه. حداقل نمره قبولی: ۱۲ از ۲۰.

ب) آزمون شفاهی: (PMP-OSCE)

شامل ایستگاه‌های مهارتی است (مانند معاینه لگن، تشخیص مراحل زایمان، احیای نوزاد). در هر ایستگاه، ارزیابی توسط استاد مربوطه انجام می‌شود. توجه به رفتار حرفه‌ای، طرز برخورد با بیمار و نحوه برقراری ارتباط نیز در نمره لحاظ می‌گردد.

در آزمون شفاهی، تنها حفظیات کافی نیست. تفکر بالینی مهم‌تر است.

۳. معیارهای موفقیت در بخش

برای کسب نمره قبولی در این دوره، رعایت موارد زیر الزامی است:

- حضور در حداقل ۹۰٪ جلسات آموزشی و بالینی.
- کسب حداقل نمره ۱۲ از ۲۰ در مجموع.
- تکمیل لاگ‌بوک و تأیید استاد مربوطه.

رعایت کامل اصول اخلاقی و رفتاری.
چنانچه کارآموز یا کارورز در هر یک از موارد فوق کوتاهی نماید، موظف به تکرار بخش یا گذراندن برنامه جبرانی خواهد بود.

۴. بازخورد (Feedback)

بازخورد منظم یکی از ارکان یادگیری است. استادان موظفاند پس از هر کنفرانس یا راند، بازخورد سازنده و محترمانه به دانشجویان ارائه دهند. دانشجویان نیز تشویق می‌شوند در پایان دوره، دیدگاه خود را درباره کیفیت آموزش به مدیر گروه منتقل کنند.
هدف از بازخورد، رشد علمی و ارتقای کیفیت آموزش است، نه قضاوت فردی.
بازخورد دوطرفه یعنی معلم و دانشجو، هر دو در مسیر یادگیری‌اند.

بخش نهم: لاگ‌بوک آموزشی و سامانه طبیب

۱. مفهوم و اهمیت لاگ‌بوک

لاگ‌بوک (Logbook) دفتر ثبت عملکرد و فعالیت‌های آموزشی شما در طول دوره است. این دفتر نشان‌دهنده‌ی میزان مشارکت، مهارت و رشد علمی شما در بخش است.
هدف اصلی لاگ‌بوک این است که نشان دهد:
چه فعالیت‌هایی انجام داده‌اید، چه مهارت‌هایی آموخته‌اید، و در کدام زمینه‌ها نیاز به پیشرفت دارید. تکمیل دقیق و منظم لاگ‌بوک برای کسب نمره نهایی الزامی است و هر صفحه آن باید به تأیید استاد یا رزیدنت ناظر برسد.

۲. ساختار لاگ‌بوک

لاگ‌بوک معمولاً شامل بخش‌های زیر است:
بخش توضیحات مشخصات کارورز و کارآموز نام، شماره دانشجویی، تاریخ شروع و پایان دوره فهرست بیماران ثبت خلاصه شرح حال، تشخیص و اقدامات انجام‌شده
مهارت‌های بالینی معاینات و پروسیجرهایی که دانشجو انجام داده یا مشاهده کرده
فعالیت‌های آموزشی کنفرانس‌ها، راندها، گزارش‌های صبحگاهی ژورنال کلاب و ارائه‌ها خلاصه مقاله یا مورد ارائه‌شده
بازخورد استاد نقاط قوت، ضعف و پیشنهادهای آموزشی
امضای استاد مربوطه تأیید رسمی تکمیل بخش

۳. نحوه ثبت فعالیت‌ها در لاگ‌بوک

هر روز پس از پایان فعالیت بالینی، موارد انجام‌شده را همان روز وارد کنید. در ستون “شرح فعالیت”، نوع کار انجام‌شده (مثلاً معاینه، گرفتن شرح حال، یا کمک در زایمان) را مشخص نمایید. اگر فعالیت را مشاهده کرده‌اید، در ستون “Observation” علامت ✓ بگذارید، و اگر شخصاً انجام داده‌اید، در ستون “Performance” علامت ✓ بزنید. هر صفحه باید توسط استاد ناظر یا رزیدنت تأیید شود.

توصیه: ثبت روزانه، بهترین روش برای جلوگیری از فراموشی جزئیات آموزشی است.

۴. سامانه طبیب (TABIB System)

تمامی فعالیت‌های آموزشی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی لرستان از طریق سامانه طبیب مدیریت و ثبت می‌شود:

آدرس سامانه:

<https://tabib.lums.ac.ir>

در این سامانه، کارورز و کارآموز باید موارد زیر را بارگذاری کند:

خلاصه شرح حال بیماران بستری

فهرست مهارت‌های عملی انجام‌شده

فایل ارائه‌ها (Presentation / Case Report)

گزارش شرکت در کنفرانس‌ها و ژورنال کلاب

فایل لاگ‌بوک تکمیل‌شده و امضا شده

مهلت بارگذاری: حداکثر یک هفته پس از پایان دوره عدم ثبت اطلاعات در سامانه تا تاریخ مقرر، منجر به کسر نمره از بخش فعالیت علمی و آموزشی خواهد شد.

۵. ارزیابی لاگ‌بوک

ارزیابی لاگ‌بوک بر اساس معیارهای زیر انجام می‌شود:

معیار/امتیاز

تکمیل منظم صفحات ۲

دقت در ثبت جزئیات ۲

تأیید و امضای استاد مربوطه ۲
تطابق با فعالیت واقعی کارورز و کارآموز ۲
ارائه لاگ‌بوک در زمان مقرر ۲
نمره کل لاگ‌بوک: ۱۰ نمره
(که در بخش "فعالیت علمی و آموزشی" لحاظ می‌شود).

۶. نکات کلیدی در تکمیل لاگ‌بوک

از نوشتن اطلاعات ناقص یا بدون تأیید خودداری کنید.
لاگ‌بوک خود را مرتب و خوانا بنویسید.
در پایان دوره، آن را به همراه امضا و مهر استاد تحویل دهید.
نسخه دیجیتالی فایل را در سامانه طبیب بارگذاری کنید.
نگهداری نسخه اسکن شده برای سوابق شخصی توصیه می‌شود.

یادداشت مدیر گروه:

"لاگ‌بوک آیینی تلاش و رشد علمی شماست. هر امضای استاد، تأیید گامی است که به سوی پزشک حرفه‌ای شدن برداشته/اید."

بخش دهم: منابع آموزشی و راهنمای مطالعه

۱. اهمیت مطالعه منظم

موفقیت در دوره کارورزی و کارآموزی زنان و زایمان تنها با حضور در بخش حاصل نمی‌شود؛ بلکه نیازمند مطالعه منظم و هدفمند است. مطالعه روزانه به شما کمک می‌کند تا مطالب نظری را با مشاهدات بالینی ترکیب کرده و یادگیری عمیق‌تری داشته باشید.

توصیه مدیر گروه :

"آنچه در بخش می‌بینید، نیمی از یادگیری است؛ نیم دیگر را باید در خلوت مطالعه و مرور کامل کنید."

۲. منابع اصلی پیشنهادی

ردیف عنوان کتاب توضیح ۱

۴۰۳۲ ایران

ردیف	عنوان کتاب	توضیحات
1	Beckmann & Ling's Obstetrics and Gynecology	مرجع اصلی آموزش کارآموزی و کارورزی؛ زبان ساده و ساختار بالینی دارد.
2	Williams Obstetrics	مرجع جامع و تخصصی تر برای درک فیزیولوژی زایمان و بارداری پرخطر.
3	Novak's Gynecology	برای مباحث مربوط به بیماری‌های زنان، عفونت‌ها، تومورها و ناباروری
4	راهنمای بالینی وزارت بهداشت ایران	خلاصه‌ای از پروتکل‌های استاندارد و بومی کشور.
5	Blueprints Obstetrics & Gynecology	مناسب برای مرور سریع قبل از امتحان نهایی یا پره‌انترنی

۳. منابع تکمیلی و دیجیتال

برای مرور تازه‌ترین رویکردهای درمانی _ UpToDate
 مرجع سریع نکات تشخیصی و درمانی در بالین - ObGyn Pocket App
 جهت بررسی داروها و تداخلات دارویی در بارداری - Medscape
 ویدیوهای آموزشی خلاصه و مفهومی - Lecturio & Osmosis videos
 برای جستجوی مقالات علمی و مرور موردی - ClinicalKey & PubMed
 و موتورهای جستجو پزشکی مبتنی بر شواهد

۴. راهنمای مطالعه روزانه

برای یادگیری مؤثر و کاهش استرس در پایان دوره، پیشنهاد می‌شود برنامه مطالعاتی منظم زیر را دنبال کنید:
 روز هفته

روز هفته	موضوع پیشنهادی برای مطالعه	بخش کتاب مرجع
شنبه	فیزیولوژی قاعدگی و هورمون‌ها	Beckmann – Chapter 2

Novak – Chapter 8	اختلالات قاعدگی و خونریزی غیرطبیعی	یکشنبه
Beckmann – Chapter 10	ناباروری و روش‌های بررسی	دوشنبه
Williams – Chapter 7	بارداری طبیعی و مراقبت‌های دوران بارداری	سه‌شنبه
Williams – Chapter 13	زایمان طبیعی، مراحل و فیزیولوژی آن	چهارشنبه
Beckmann – Chapter 15	عوارض بارداری و پره‌اکلامپسی	پنجشنبه
	مرور نکات هفته و تهیه خلاصه آموزشی خلاصه شخصی	جمعه

نکته آموزشی: هر روز ۱۵ دقیقه از وقت خود را برای مرور یادداشت‌های روز قبل اختصاص دهید. مرور کوتاه ولی مداوم، بسیار مؤثرتر از مطالعه فشرده در روز آخر است.

۵. روش‌های مرور مؤثر قبل از آزمون

خلاصه‌نویسی مفاهیم کلیدی هر فصل در ۵ خط.
طراحی فلش‌کارت برای داروها، اندیکاسیون‌های جراحی و مراحل زایمان.
مرور پرسش‌های پر تکرار آزمون‌های سال‌های گذشته.
شرکت فعال در کنفرانس‌های مرور بالینی پایان دوره.
تمرین حل سؤال بالینی (Case-Based Questions) با هم‌کلاسی‌ها.

به یاد داشته باشید: امتحان زنان و زایمان فقط حفظیات نیست، بلکه ارزیابی توانایی شما در تحلیل یک موقعیت واقعی بالینی است.

۶. موضوعات پر تکرار در آزمون نهایی

برای تمرکز بهتر، مباحث زیر از دید اساتید گروه از پر تکرارترین موضوعات امتحانی هستند:
مراحل زایمان طبیعی و نشانه‌های آن
پره‌اکلامپسی و اکلامپسی
خونریزی‌های غیرطبیعی رحمی

بارداری خارج رحمی
پارگی زودرس کیسه آب (PROM)
عفونت‌های لگن و PID
تومورهای تخمدان (کیست‌ها و بدخیمی‌ها)
ناباروری و روش‌های درمان
مراقبت از نوزاد بلافاصله پس از تولد
عوارض پس از زایمان (Postpartum Complications)

۷. توصیه‌های مطالعه مؤثر از سوی اساتید گروه

هر بیمار بستری یک "کتاب زنده" است؛ تا زمانی که ترخیص نشده، مطالعه‌اش را رها نکنید.
پیش از هر راند، خلاصه فصل مرتبط با بیمار را مرور کنید.
در کنفرانس‌ها یادداشت‌برداری کنید؛ بسیاری از سؤالات امتحان از همین موارد مطرح می‌شود.
درک مفاهیم مهم‌تر از حفظ جزئیات است.
به منابع فارسی و انگلیسی به صورت مکمل نگاه کنید .

بخش یازدهم: توصیه‌های پایانی و پیام مدیر گروه

مقدمه

دوره‌ی کارآموزی و کارورزی زنان و زایمان، یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین بخش‌های آموزش پزشکی عمومی است. در این دوره، شما نه تنها مهارت‌های علمی و بالینی را می‌آموزید، بلکه با جنبه‌های انسانی، اخلاقی و اجتماعی حرفه پزشکی نیز روبه‌رو می‌شوید. یادگیری در این بخش، آمیزه‌ای از علم، هنر و انسانیت است.

۱. توصیه‌های مدیر گروه آموزشی

مدیر گروه زنان و زایمان در یادداشتی به کارورزان و کارآموزان چنین می‌نویسد: "دانشجوی عزیز، ورود به بخش زنان و زایمان، ورود به دنیای زندگی است. در این بخش، با تولد، امید و گاه با درد و اندوه مواجه می‌شوی. یاد بگیر که در کنار مهارت علمی، دلسوزی و احترام را نیز تمرین کنی. مراقبت از یک مادر باردار، فقط یک وظیفه بالینی نیست؛ مسئولیتی انسانی است که به آینده جامعه گره خورده است. به هر بیمار با مهربانی نزدیک شو، با دقت گوش کن، و با احترام تصمیم بگیر. هیچ مهارتی ارزشمندتر از گوش دادن نیست."

۲. اصول موفقیت در کارورزی و کارآموزی

۱. وقت‌شناسی: همیشه زودتر از استاد در بخش حاضر باشید.
۲. آمادگی ذهنی: هر روز برای یادگیری مورد جدیدی آماده باشید.
۳. مطالعه روزانه: حتی ۳۰ دقیقه مطالعه هدفمند از عدم مطالعه بهتر است.

۴. پرسشگری مؤدبانه: هیچ سؤالی بی‌ارزش نیست، اما نحوه پرسش اهمیت دارد.
 ۵. پوشش حرفه‌ای و رفتار آرام: ظاهر شما بازتاب شخصیت حرفه‌ای شماست.
 ۶. پیوستگی در یادگیری: مطالب تئوری را همان روز با مشاهده بالینی پیوند دهید.
 ۷. بازخوردپذیری: از نقد استاد یا رزیدنت نرنجید؛ آن‌ها مسیر رشد شما را نشان می‌دهند.
 ۸. روحیه همکاری: یادگیری در تیم درمانی، کلید مهارت‌ورزی است.
- یاد بگیرید گوش دهید، فکر کنید، سؤال بپرسید، و سپس تصمیم بگیرید.

۳. توصیه‌های پایانی برای روزهای آخر دوره

- لاگ‌بوک خود را پیش از هفته پایانی کامل کنید.
- در کنفرانس جمع‌بندی پایان بخش حضور فعال داشته باشید.
- مطالب کلیدی هر فصل را به صورت خلاصه در چند صفحه یادداشت کنید.
- با هم‌کلاسی‌ها مرور گروهی برگزار کنید؛ آموزش متقابل مؤثرترین نوع یادگیری است.
- برای امتحان نهایی، ابتدا مفاهیم پایه را مرور کرده و سپس وارد جزئیات شوید.

۴. مسیر آینده شما در طب زنان

- کارورزی و کارآموزی در این بخش تنها مقدمه‌ای است برای ورود به دنیای گسترده طب زنان.
- شاید در آینده بخواهید رزیدنت این رشته شوید یا شاید تنها بخواهید پزشک عمومی توانمند باشید، اما در هر دو صورت، تجربه‌ی شما در این بخش به شما خواهد آموخت:
- که چگونه با بیماران آسیب‌پذیر با احترام رفتار کنید.
- چگونه تصمیم بگیرید در لحظات بحرانی. و چگونه میان علم و انسانیت، تعادل برقرار کنید.

۵. پیام پایانی گروه آموزشی زنان و زایمان

- "دانشجوی عزیز،
- مسیر پزشک شدن، راهی بی‌پایان از یادگیری و خدمت است.
 - تلاش کن در این مسیر، هم علم بیاموزی و هم انسان بمانی.
 - یاد بگیر که هیچ بیمار، فقط "یک کیس بالینی" نیست او انسانی است که با امید به تو سپرده شده است.
 - موفقیت تو، نه تنها در نمره، بلکه در وجدان کاری و نگاه انسانی‌ات سنجیده می‌شود."

- دکتر لرزاده مدیر گروه زنان و زایمان مرکز آموزشی درمانی شهید رحیمی
- دکتر فاطمه یاری عضو هیئت علمی مرکز آموزشی و درمانی شهید رحیمی
- فلوشیپ بالینی پزشکی مبتنی بر شواهد
- و مسئول اعتباربخشی بیمارستان هاسی آموزشی استان